

YETİŞKİN OKUMA MOTİVASYONU ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE UYARLAMASI¹

TURKISH ADAPTATION OF ADULT READING MOTIVATION INVENTORY

Mustafa YILDIZ*
Kasım YILDIRIM**
Seyit ATEŞ***
Çetin ÇETİNKAYA****

Öz

Okuma motivasyonu, bireylerin okumaya yönelmesinde ve okumayı sürdürmesinde etkili olan temel bir faktördür. Bireyleri okumaya yönelten nedenler, bireylerin okuma amaçları, okuma eğilimleri ve okumaya ayırdıkları zaman okuma motivasyonu ile yakından ilgilidir. Bu çalışmada Schutte ve Malouff (2007) tarafından geliştirilen Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği (YOMÖ) Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçek 4 faktör ve 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin uyarlanma süreci dilsel eşdeğerlik çalışmaları, geçerlik (yapı geçerliği) analizleri ve güvenilirlik analizleri şeklinde üç temel aşamada gerçekleştirilmiştir. Dilsel eşdeğerlik çalışmalarının ardından uyarlama çalışmaları için ölçeğin orijinal formunun geliştirildiği gruba benzer bir çalışma grubuna ulaşılmıştır. Çalışma grubu 201 üniversite öğrencisi, 11 öğretmen ve 49 diğer meslek grubu (avukat, doktor, hemşire vb.) olmak üzere toplam 250 kişiden oluşmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliğinin test edilmesinde Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. AMOS programı ile yapılan analiz sonucunda, uyum indeksleri kabul edilebilir sınırlarda olan 19 maddelik bir ölçek formuna ulaşılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik düzeyine karar verebilmek için "test- tekrar test" yöntemi kullanılmış ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda, yetişkinlerin okuma motivasyonlarının incelenmesinde kullanılabilecek geçerli yapıya ve güvenilir ölçümler yapma özelliğine sahip bir ölçek formuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okuma becerisi, okuma motivasyonu, yetişkinler, yetişkin okuma motivasyonu ölçeği

Abstract

Reading motivation is the one of the most important components in reading process getting individuals to tend to read and sustain reading. The reasons which make individual read more, the reading aims of individuals, reading tendencies for individuals to read, spared time to reading are associated with reading motivation. In this research, adult reading motivation inventory, developed by Schutte and Malouff (2007), was adapted to Turkish and reliability and validity analysis of this inventory were made. This inventory consisted of 4 factors and 21 items. In the adaptation process, there were three phases. First, linguistic equivalency of original and adapted versions of the inventory was provided. Second, the structural validity was reviewed. Third, reliability of the adapted inventory was computed. Having been provided linguistic equivalency, the inventory was administered to the similar subjects matching the sample used in developing original adult reading motivation inventory for readers who are native English speakers. The total of 201 undergraduate students, 11 teachers, and 49 subjects coming from a wide variety of professional groups participated in this research. For structural validity, CFA was used. The analysis done through AMOS was revealed the inventory having 19 items and 4 factors. For the reliability of this scale, test-retest analysis was employed. Having been completed all phases, the adapted inventory, having good reliability and validity scores, was obtained.

Keywords: reading skill, reading motivation, adults, adult reading motivation inventory

¹ Bu çalışma V. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi mustafayildiz52@hotmail.com

** Dr., Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi kyildirim@gazi.edu.tr

*** Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi seyitates@gazi.edu.tr

**** Dr., Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi cetinkayacetin@gazi.edu.tr

1. GİRİŞ

Okuma yetişkinlerin yaşamlarının önemli bir değişkeni olmasına rağmen az sayıda çalışmanın yetişkin okuma motivasyon sürecine ve motivasyon sürecindeki bireysel farklılıklara odaklandığı görülmektedir (Schutte ve Malouff, 2007). Yetişkinlerin okumaya zaman ayırdıklarını, farklı tür metinleri okuduklarını ve okuma sürecini yaşamlarının önemli bir parçası olarak algıladıklarını gösteren araştırmalar bulunmaktadır (örneğin, National Literacy Trust [NLT], 2003; Scales ve Rhee, 2001; Skaliotis, 2002). Okuma motivasyonunun içeriği ve tanımı araştırmacıların kendilerine temel aldığı teorik ve kavramsal çerçeveye göre şekillenmektedir. Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeğinin teorik çerçevesi *Okumaya Adanmışlık Modeli* ve *Okuma Motivasyonu Ölçeği* üzerine yapılandırılmıştır.

Guthrie ve Wigfield'e (2000) göre *okumaya adanmışlık*, okuduğunu anlama sürecinde motivasyon süreçlerinin ve bilişsel stratejilerin bir arada kullanılmasını içermektedir. Bu görüşe göre, okumaya adanmışlığı yüksek olan okuyucular hem okumaya içsel olarak motive olmuştur hem de okuma sürecinde daha fazla strateji kullanırlar. Okumaya adanmışlığı düşük olan okuyucular daha az motive olmuştur ve metni anlamak için daha az strateji kullanırlar. Kısacası okumaya adanmışlığı yüksek olan okurlar, okuma sürecinde kendilerini etkileyen bilişsel ve dilsel süreçlerin farkındadır. Okumaya adanmışlık perspektifi, okumada etkili olan bilişsel, sosyal ve motivasyona dayalı süreçlerin bütünleştirilmesini öngörmektedir. Baker ve Wigfield (1999) kendini okumaya adanmış okuyucuların farklı amaçlar için okumaya motive olduklarını, anlam kurmak için geçmiş deneyimlerinden kazandıkları bilgilerden yararlandıklarını ve okuduklarını çevreleriyle paylaşarak sosyal ilişkilere katıldıklarını belirtmektedir. Guthrie, Anderson, Alao ve Rinehart'a (1996) göre kendini okumaya adanmış okurlar sınıfta ya da başka bir yerde kişisel arzu, istek ve amaçlarına ulaşmak için okurlar, okuma stratejilerini ve bilgilerini koordineli bir şekilde kullanırlar, okuduklarını akranları ve çevresiyle paylaşırlar.

Araştırmacıların motivasyon konusuna yönelmelerinde, motivasyonun bireylerin bir etkinliği tercih etmesini ya da etmemesini belirleyen temel faktör olması etkili olmuştur (Eccles, Wigfield ve Schiefele, 1988). Araştırmacılar okuma motivasyonunu kavramsallaştırmaya okuma etkinliklerine katılımı etkileyen çeşitli nedenlerin varlığına yönelik düşünceleri inceleyerek başlamışlardır (Wigfield ve Guthrie, 1997). Günümüzde motivasyonu belirleyen temel yapıların inançlar, değerler ve amaçlar olduğu kabul edilmektedir. Bu görüşe göre motivasyon insanın dışında değildir; belirli bağlamda insan

tarafından üretilmektedir (Murdock, 2009). Bu yaklaşımlara paralel olarak Guthrie ve Wigfield (2000) okuma motivasyonunu, “Okuma süreçlerini, sonuçlarını ve konularını etkileyen kişisel amaçlar, değerler ve inançlar” olarak ifade etmektedir. Bu görüşler doğrultusunda Wigfield ve Guthrie (1995, 1997) tarafından geliştirilmiş olan *Okuma Motivasyonu Ölçeği*, okuma motivasyonunu çok boyutlu olarak ele alan ve okuma motivasyonunun ölçülmesinde en sık kullanılan araçlardan biridir.

Okuma Motivasyonu Ölçeği'nin çocuklardaki okuma motivasyonu ile ilgili ortaya koyduğu boyutlar; okuma açısından başkaları tarafından bilinme (tanınma), merakı gidermeye yönelik okuma (merak), okuma süreci ile ilgili güçlüklerden sakınmayı isteme (okuma sürecinden kaçınma-sakınma), başarılı bir şekilde okuyabileceğine ilişkin inanç (öz yeterlilik), okuma sürecinde diğerleri ile yarışma (rekabet), okumanın sosyal boyutları (sosyal), diğerlerinin okuma ile ilgili isteklerine boyun eğme (uyum), daha yüksek notlar almak için okuma (not), zor materyalleri okumaktan zevk alma (çaba) ve iyi bir okuyucu olmanın önemine inanma (önem) şeklinde sıralanabilir (Schutte ve Malouff, 2007). Ancak Yıldız (2010) tarafından yürütülen Türkçeye uyarlama çalışmaları sonucunda ölçeğin içsel motivasyon boyutunun ilgi ve merak, dışsal motivasyon boyutunun da tanınma, rekabet, sosyal ve uyum faktörlerinden oluştuğu belirlenmiştir. Bu durum çocukların okuma motivasyonunun çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ve bu boyutlardan bazılarının kültürler arasında ortak olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Yetişkinler üzerine yapılan birçok araştırma yetişkinlerin okumaya motive edildiklerini göstermiştir. Ancak yetişkinleri etkileyen okuma motivasyonu boyutlarının incelenmesi gerekmektedir. Araştırmacıları (Schutte ve Malouff, 2007) Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği'ni geliştirmeye yönelten nedenlerin başında çocuklar için elde edilen okumaya ilişkin motivasyon boyutlarının yetişkinlerinkiyle örtüşüp örtüşmediğini incelemek gelmektedir. Böylece yetişkin okuma motivasyonunun içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve öz düzenleme süreçlerinden ne düzeyde etkilendiği de belirlenmeye çalışılmıştır. Ryan ve Deci'ye (2000) göre bireyler geliştiğinde, büyüdüğünde öz belirlemelerinin artmasını sağlayan öz düzenlemeleri de artmaktadır. Bu çalışmada, yukarıda açıklanan kavramsal çerçeve doğrultusunda yetişkinlerin okuma motivasyonunun incelenmesi için geliştirilmiş olan *Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği'nin (YOMÖ)* Türkçeye uyarlanmasına odaklanılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Okuma motivasyonu, bireylerin okumaya yönelmesinde ve okumayı sürdürmesinde etkili olan temel bir faktördür. Bireyleri okumaya yönelten nedenler, bireylerin okuma amaçları, okuma eğilimleri ve okumaya ayırdıkları zaman okuma motivasyonu ile yakından ilgilidir. Okumayla ilgili literatür incelendiğinde dünyada son yıllarda okuma motivasyonu ile ilgili çalışmaların arttığı görülmektedir. Okuma motivasyonu ile ilgili geliştiren teorik çerçevelere paralel olarak, farklı yaş gruplarının okuma motivasyonlarının ölçülmesinde kullanılacak ölçme araçları da tasarlanmaktadır. Türkiye’de okuma motivasyonu ile ilgili çalışmalar artmaya başlamış olsa da henüz yeterli düzeyde değildir. Türkiye’de okuma motivasyonu ile ilgili araştırmaları sınırlandıran en temel faktör, okuma motivasyonunun ölçülmesinde kullanılacak psikometrik araçların eksikliğidir. Bu bağlamda çalışmanın amacı yetişkinlerin okuma motivasyonlarının ölçülmesi için geliştirilmiş olan “*Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği’ni (YOMÖ)*” Türkçeye uyarlayarak bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlamaktır. Okuma motivasyonu ile ilgili ölçme araçlarının uyarlanması ya da geliştirilmesinin araştırmacıları bu konularda çalışmaya teşvik edeceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Çalışma Grubu

Uyarlama çalışmaları için ölçeğin orijinal formunun geliştirildiği gruba benzer bir çalışma grubuna ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışma grubu 201 üniversite öğrencisi, 11 öğretmen ve 49 diğer meslek grubu (hâkim, avukat, doktor, hemşire, polis, diğer devlet memuru) olmak üzere toplam 261 kişiden oluşmaktadır. Çalışma grubunda 140 kadın, 121 erkek katılımcı yer almıştır. Katılımcıların yaşları 18 ile 52 arasında değişmektedir. Üniversite öğrencileri, Gazi Üniversitesinin sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği ana bilim dallarında öğrenim gören öğrencilerden seçilmiştir. Ankara ili Etimesgut ilçesinde bulunan iki ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenler çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Diğer meslek gruplarına ulaşmada araştırmaya katılan öğretmenlerden yardım alınmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrenciler aracılığıyla ölçekler ebeveynlere gönderilmiştir. Doktor ve hemşirelere ise Sincan Sağlık Grup Başkanlığı aracılığıyla ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Geçerlik analizi kapsamında Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), güvenilirlik analizlerinde korelasyon analizi ve Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı, betimsel istatistiklerde ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. DFA, sosyal bilimlerde daha çok ölçek geliştirme ya da geçerlik analizlerinde kullanılmakta ve önceden belirlenmiş ya da kurgulanmış bir yapının doğrulanması ya da teyit edilmesi amacını taşımaktadır ve geleneksel kökeni genel faktör analizlerine dayanır (Şimşek, 2007). Dillala (2000) ve Hoyle'ye (2000) göre DFA'nın asıl amacı, modelin teoride temel alınan faktör yapısına ne kadar uyumlu olduğunun, belirlenmiş ölçütler doğrultusunda test edilmesidir (akt. Çolakoğlu, 2009). İstatistiksel analizler SPSS 15 ve AMOS 18 programları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Normallik varsayımının incelenmesine yönelik analizler sonucunda 11 kişiye ait veri, veri setinden çıkarılmıştır. İstatistiksel işlemler 250 kişiden elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği (YOMÖ)

Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği (YOMÖ), Schutte ve Malouff (2007) tarafından geliştirilmiştir. Okumaya adanmışlık modeli ve Okuma Motivasyonu Ölçeği temel alınarak geliştirilmiş olan ölçek, 4 faktör ve 21 maddeden oluşmaktadır. Bu faktörler “kendinin bir parçası olarak okuma”, “okuma yeterliliği”, “tanınmak için okuma” ve “diğer alanlarda iyi işler gerçekleştirmek için okuma” şeklindedir. *Ben kavramının bir parçası olarak okuma (benlik)* boyutu, okuyucu olmanın önemine; *okuma yeterliliği (yeterlilik)* boyutu, yeterli bir okuyucu olmaya; *tanınmak için okuma (tanınma)*, okuma performansının diğerleri tarafından bilinmesine ve iyi bir okuyucu olarak kabul görmeye; *başka alanlarda başarılı olmak için okuma (diğer)* boyutu, okumayı diğer alanlarda başarılı olmak için kullanmaya yönelik eğilimleri ifade etmektedir. Ölçeğin uyarlanması için ölçeği geliştiren asıl araştırmacılarla elektronik posta yoluyla iletişime geçilerek gerekli izin alınmıştır.

3. BULGULAR

Bulgular bölümünde dilsel eşdeğerlik çalışmaları, yapı geçerliği ve güvenilirlik analizlerinin sonuçları hakkında bilgi yer almaktadır.

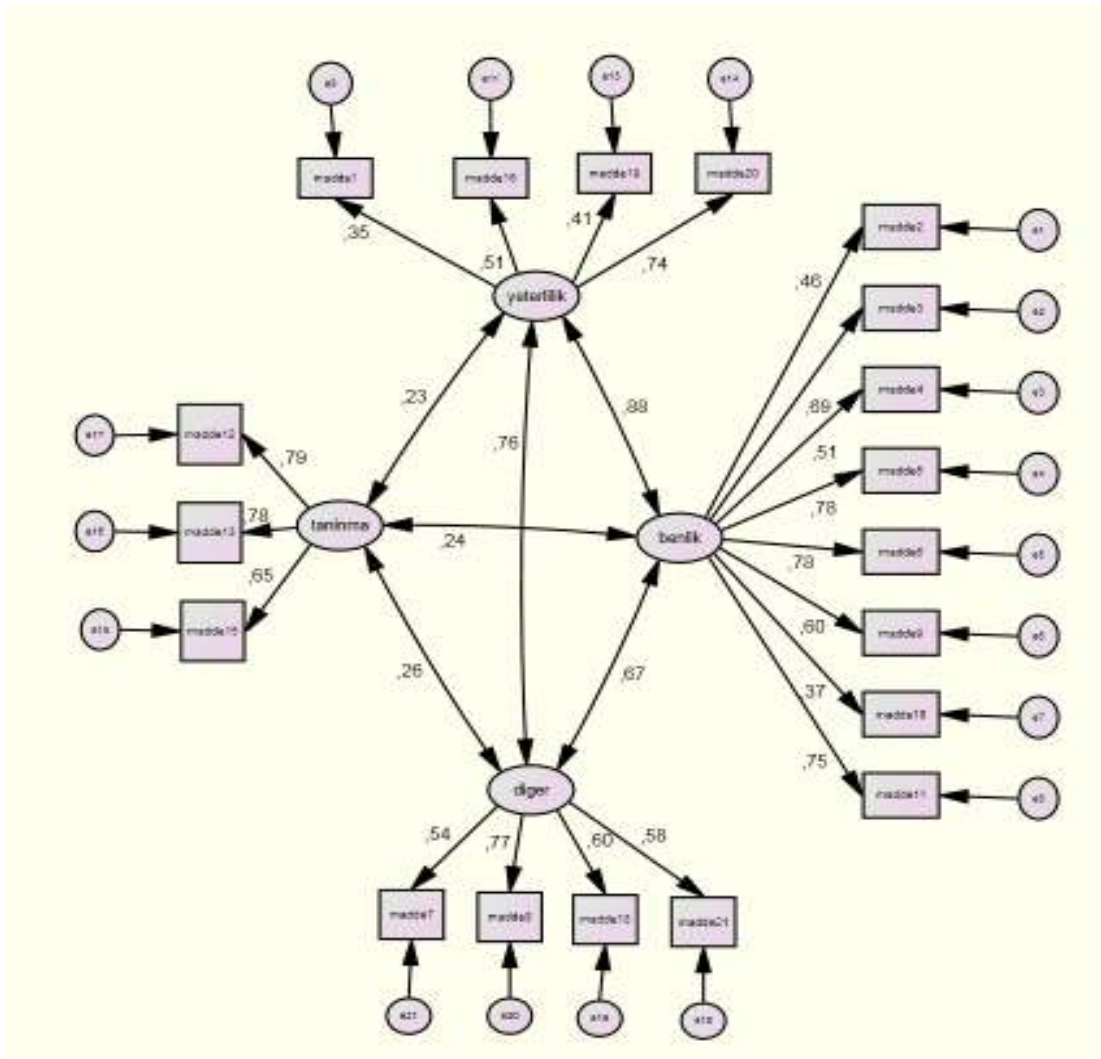
Dilsel Eşdeğerlik

Öncelikle ölçeğin İngilizce formu iki dil uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Türkçeye çevrilen form, eğitim psikolojisi ve okuma eğitimi konusunda uzman öğretim üyelerine görüşlerini almak üzere sunulmuştur. Uzmanlardan ölçeği bazı kriterler (Madde orijinaline uygun çevrilmiş mi? Madde amacına uygun ölçme yapar görünmekte midir? Maddede yer alan sözcük ya da kavramların anlamı her iki kültürde de aynı mıdır? vb.) açısından değerlendirmeleri istenmiştir.

Değerlendirmeler sonucunda bazı çeviri hataları ve kavramların kültürel karşılıkları konusunda düzenlemeler yapılmıştır. Ortaya çıkan yeni yapı Türkçeden İngilizceye çevrilmesi için dil uzmanlarına gönderilmiştir. Orijinal form ile çevrilen form arasında büyük ölçüde tutarlılık olduğu görülmüştür.

Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeğinin (YOMÖ) Yapı Geçerliği

Okuma Motivasyonu Ölçeği'nin yapı geçerliği için ölçeğin orijinal formunda bulunan faktörlerin doğrulanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde araştırmacının amacı, çok net olarak belirlenmiş bir modelin elde edilen veri tarafından doğrulanıp doğrulanmadığını test etmektir (Şimşek, 2007). Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği DFA sonuçları Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1.Yetişkin okuma motivasyonu ölçeği DFA sonuçları

Doğrulayıcı Faktör Analizi, AMOS (Analysis of Moment of Structure) programı ile yapılmıştır. AMOS, yapısal eşitlik modellemede kullanılan istatistiksel bir yazılımdır (Meyers, Gamst ve Guarino, 2006). Şekil 1’de ayrıca YOMÖ’nün faktörleri ile o faktörde yer alan maddeler arasındaki ilişkileri gösterilmektedir. Faktörden (gizil değişken) maddeye (gözlenen değişken) doğru çizilen doğruların üzerindeki değerler, faktörlerin madde üzerindeki etki büyüklüklerini (standardize edilmiş katsayıları) göstermektedir. Faktörler ile maddeleri arasında hesaplanan ilişki katsayılarınının .35 ile .79 arasında değiştiği görülmektedir. Faktör madde ilişki katsayısı .30’un altında olan iki madde (14 ve 17.maddeler) ölçekten çıkarılmıştır. DFA sonucunda Ki-kare uyum indeksinin ($\chi^2=360.26$, $p=.000$, $df=182$, $\chi^2/df=2.47$) anlamlı olduğu görülmektedir. Diğer uyum indeksi değerleri ise RMSEA=.077, RMR=.055, GFI=.87, AGFI=.83, CFI=.86 olarak bulunmuştur. Sonuç

olarak 4 faktör ve 19 maddeden oluşan, iyi derecede yapı geçerliğine sahip bir ölçeğe ulaşılmıştır.

Yapılan DFA sonucunda ki-kare uyum indeksi değerinin serbestlik derecesine oranının ($\chi^2/df=2.51$) olduğu görülmektedir. Bu değer 5'ten küçük olması modelin kabul edilebilir olduğunu göstermektedir (Marsh ve Hocevar, 1988). RMSEA ve RMR gibi iyilik uyum indekslerinin .05'den küçük olması modelin çok iyi uyum verdiği göstergeleri olarak kabul edilmekle birlikte .10'dan küçük değerler de kabul edilebilir değerler olarak belirtilmektedir (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987). Yapılan DFA da ulaşılan değerler (RMSEA=.077, RMR=.055) dikkate alındığında modelin uyum değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Modelde GFI=.87, AGFI=.83, CFI=.86 olarak bulunmuştur. GFI'nin .85'in üstünde olması, AGFI'nin .80'in üzerinde olması kabul edilebilir değerler olduğundan (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987) modelin bu uyum indeksleri bakımından da yeterli uyum verdiği görülmektedir. Ayrıca CFI değerlerin de .90'a yakın olduğu görülmektedir. Bütün olarak değerlendirildiğinde modelin iyi bir uyuma sahip olduğu görülmektedir. Yapı geçerliği tamamlanan ölçeğin betimsel istatistikleri ve faktörleri arasındaki ilişkiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeğinin Faktörleri Arasındaki İlişkiler ve Betimsel İstatistikler

Faktörler	\bar{X}	SS	1	2	3	4
Benlik	3.81	.60	-	58**	21**	53**
Yeterlilik	3.49	.60		-	20**	45**
Tanınma	3.27	.89			-	23**
Diğer	3.66	.65				-

** $p<.01$

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin okuma motivasyonu düzeylerine ait aritmetik ortalama *benlik* (puanlarının kendinin bir parçası olarak okuma) faktörü için $\bar{X} = 3.44$, *yeterlilik* faktörü için $\bar{X} = 3.49$, *tanınma* faktörü için $\bar{X} = 3.27$, *diğer* (diğer alanlarda başarı için okuma) faktörü için $\bar{X} = 3.66$ olduğu görülmektedir. Yine Tablo 1'e göre, faktörlerin anlamlı düzeyde ilişkiye sahip olduğu görülmektedir.

Güvenirlilik

Okuma Motivasyonu Ölçeği'nin güvenirlilik düzeyine karar vermek için, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ve test-tekrar test çalışması kullanılmıştır.

İç Tutarlılık

Okuma Motivasyonu Ölçeğinin güvenirlilik çalışmalarının bir boyutu olarak incelenen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Yetişkin Okuma Motivasyon Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin İç Tutarlılık Sonuçları

Faktörler	Madde sayısı	Cronbach's Alpha (α)
Benlik	8	.82
Yeterlilik	4	.60
Tanınma	3	.78
Diğer	4	.72
Toplam (YOMÖ)	19	.86

Güvenirlilik çalışmaları kapsamında ölçme aracının her alt boyutu için iç tutarlılık katsayıları da incelenmiştir. Yapılan bu analizler sonunda, alt faktörlerin Cronbach Alpha güvenirlilik katsayıları sırasıyla; Benlik, $\alpha = .82$; Yeterlilik, $\alpha = .60$; Tanınma, $\alpha = .78$; Diğer, $\alpha = .72$; Rekabet, toplam YOMÖ, $\alpha = .86$ olarak hesaplanmıştır.

Test-Tekrar Test

Ölçek bu haliyle test-tekrar test yöntemi gereğince, örneklemdaki 81 öğrenciye 3 hafta sonra tekrar uygulanmıştır.

Tablo 3

Okuma Motivasyonu Ölçeği Test-Tekrar Test Güvenirlilik Katsayıları

Faktörler	Uygulama	\bar{X}	SS	r
Benlik	İlk uygulama	3.84	.60	.79**
	İkinci uygulama	3.53	.66	
Yeterlilik	İlk uygulama	3.42	.61	.80**
	İkinci uygulama	3.25	.75	
Tanınma	İlk uygulama	3.27	.89	.74**
	İkinci uygulama	3.40	.73	
Diğer	İlk uygulama	3.66	.65	.68**
	İkinci uygulama	3.72	.58	

** $p < .01$

Ölçeğin zaman içindeki tutarlılığını göstermesi bakımından önemli olan test tekrar test yöntemi sonucu faktörler arasında tespit edilen ilişkiler Tablo 3'te görülmektedir. Tablo 3'e göre iki uygulama arasında *benlik* faktörü için $r = .79$, *yeterlilik* faktörü için $r = .80$, *tanınma* faktörü için $r = .74$, *diğer* faktörü için $r = .68$ olarak anlamlı düzeyde ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar açısından düşünüldüğünde ölçeğin güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda geçerli bir yapıya ve güvenilir ölçümler yapabilme niteliğine sahip bir *YOMÖ Türkçe Formuna* ulaşılmıştır. Orijinal ölçeğin yalnızca iki maddesinin çıkarılarak tüm faktörlerin güçlü bir şekilde doğrulanması, yetişkinlerin okumaya yönelik motivasyon süreçlerinin kültürler arasındaki benzerliği ifade etmesi bakımından manidardır. YOMÖ, on sekiz yaş üstü bireylerin okuma motivasyonlarının incelenmesinde kullanılabilecek bir araç niteliği taşımaktadır.

Bu ölçek aracılığıyla üniversitelerin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin veya çeşitli meslek gruplarının okuma motivasyonları incelenip karşılaştırılabilir. Yetişkinlerin okuma motivasyonunda zamanla meydana gelen değişimler izlenebilir. Bu tür tespitler, yetişkinlere yönelik hazırlanacak okuma programlarının geliştirilmesinde oldukça faydalı olabilir. Yetişkinlerin okuma motivasyonunun doğası hakkında daha çok şey bilinirse yetişkinlerin okuma motivasyonlarını artırmaya yönelik okuma yazma programları geliştirilebilir. Ölçek aracılığıyla yetişkinlerin okuma miktarı, okuma sıklığı ve okuma motivasyonu arasındaki ilişki incelenebilir. Ayrıca yetişkinlerin belirli metin türlerine yönelik okuma tercihleri ile okumaya yönelik motivasyonları arasındaki ilişki araştırılabilir. Bunların yanı sıra deneysel çalışmalar tasarlanarak yetişkin okuma motivasyonunu etkileyecek uygulamalar sınanabilir.

KAYNAKÇA

- Anderson, J.C., & Gerbing, D. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49, 155-173.
- Cole, D.A. (1987); Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 1019-1031.
- Baker, T., & Wigfield, A. (1999). Dimensions of children's motivation for reading and their relations to reading activity and reading achievement. *Reading Research Quarterly*, 34, 2- 29.

- Cole, D.A. (1987); Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 1019-1031.
- Çolakoğlu, Ö. M. (2009). *ARCS motivasyon modeli kullanılarak oluşturulan ders modüllerinin harmanlanmış öğretim uygulamalarındaki öğrenci motivasyonuna etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Eccles, J.S., Wigfield, A., & Schiefele, U. (1998). Motivation to succeed. In N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology* (Vol. IV, 5th ed., pp. 1017–1095). New York: John Wiley.
- Guthrie, J.T., Anderson, E., Alao, S., & Rinehart, J. (1999). Influences of concept-oriented reading instruction on strategy use and conceptual learning from text. *Elementary School Journal*, 99, 343-366.
- Guthrie, J. T., & Wigfield, A. (2000). Engagement and motivation in reading. In M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P. D. Pearson, & R. Barr (Eds.), *Handbook of reading research* (3rd ed., pp. 403 – 422). New York: Longman.
- Marsh, H.W. & Hocevar, D. (1988). A new more powerful approach to multitrait-multimethod analysis: Application of second-order confirmatory analysis. *Journal of Applied Psychology* 73, 107-117.
- Meyers, L. S., Gamst, G., & Guarino, A. J. (2006). *Applied multivariate research. Design and interpretation*. California: Sage Publication.
- Murdock, T. B. (2009). Achievement motivation in race and ethnic context, K.R., Wentzel, & A., Wigfield, (Ed.), *Handbook of motivation at Scholl* (433-462). Taylor and Francis.
- National Literacy Trust. (2003). *Adult literacy*. Retrieved 06/19/03 from <http://www.literacytrust.org.uk/database/stats/keystats3.html#Reading>.
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Schutte, N.S., & Malouff, J.M. (2007). Dimensions of reading motivation: Development of an adult reading motivation scale. *Reading Psychology: An International Quarterly*, 28, 469 - 489.
- Scales, A.M., & Rhee, O. (2001). Adult reading habits and patterns. *Reading Psychology*, 22, 175-203.
- Skaliotis, M. (2002). Key figures on cultural participation in the European Union. *International Symposium on Culture Studies*, EUROSTAT, Luxemburg.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş*. Ankara: Ekinoks.
- Wigfield, A., & Guthrie, J. T. (1995). *Dimensions of children's motivations for reading: An initial study (Research Rep. No. 34)*. Athens, GA: National Reading Research Center.
- Wigfield, A., & Guthrie, J. T. (1997). Relations of children's motivation for reading to the amount and breadth of their reading. *Journal of Educational Psychology*, 89, 420–432.
- Yıldız, M. (2010). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlığı arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Ek A: Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği

Aşağıda okuma ile ilgili cümleler vardır. Her bir cümleyi okuyarak lütfen kendiniz için ne kadar doğru olduğuna karar verin ve aşağıdaki ölçekten bir numara seçerek cümlenin yanına yazın.

1	2	3	4	5
Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

Maddeler	Cevabınız
1. Bir kitap veya makale ilgi çekiciyse, ne kadar zor okunduğu umurumda olmaz.	
2. Okuma olmasaydı hayatım aynı olmazdı.	
3. Bazen arkadaşlarım ne kadar çok okuduğuma şaşırırlar.	
4. Arkadaşlarım ve ben, özellikle hoşumuza giden kitap ve makaleleri değiş tokuş etmekten zevk alırız.	
5. Benim için okumaya vakit ayırmak önemlidir.	
6. Diğer etkinliklerle kıyaslırsak, okuma benim için önemlidir.	
7. Eğer okuduğum materyaldeki bilgiler bana daha sonra lazım olacaksa, bunların lazım olacağı zamandan çok önce okumayı bitiririm.	
8. İş performansım veya üniversitede aldığım notlar, okuma etkililiğimin bir göstergesidir.	
9. Okuyarak diğer insanlara iyi örnek olurum.	
10. Hızlı okurum.	
11. Okumak hayatımı daha anlamlı kılar.	
12. Benim için okuduklarımdan edindiğim bilgiler hakkında övgü almak önemlidir.	
13. Okuduklarım hakkında başkalarının bana soru sorması hoşuma gider çünkü bu sayede bilgimi gösterebilirim.	
14. Benim için diğer insanların ne kadar çok okuduğum hakkında yorum yapması önemlidir.	
15. Zor, düşündürücü kitap ve makaleleri severim.	
16. İşim veya üniversitedeki derslerim için gerekli tüm okumaları tamamlarım.	
17. Zor kitap ve makaleleri anlayabildiğimden eminim.	
18. İyi bir okuyucuyumdur.	
19. İş veya üniversite performansımı geliştirmek için okurum.	

Açıklama: Ölçekte toplam 19 madde bulunmaktadır. 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10 ve 11. maddeler (8 madde) *kendinin bir parçası olarak okuma (benlik)*; 1, 15, 17, 18. maddeler (4 madde) *yeterlilik*, 12, 13, 14. maddeler (3 madde) *tanınma* ve 7, 8, 16 ve 19. maddeler (4 madde) *diğer alanlarda başarı için okuma (diğer)* faktörlerine aittir. İstatistiksel analizler ölçeğin orijinalinde olduğu gibi her faktörün ortalama puanları üzerinden yürütülmektedir. Ortalama puanlar, her faktöre ilişkin maddelerin toplanıp madde sayısına bölünmesiyle elde edilmektedir.